

LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL VIEŠOJO SEKTORIAUS DUOMENŲ ATVĖRIMO REKOMENDACIJŲ
PATVIRTINIMO**

2020 m. gruodžio 28 d. Nr. 4-1150

Vilnius

Įgyvendindama Dokumentų rinkinių portalo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 24 „Dėl Dokumentų rinkinių portalo steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“, 17.2 papunkčio ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 3.3.2 papunktyje nustatyto darbo „Valstybės institucijų duomenų atvėrimas ir vienodos konsultavimosi su visuomene praktikos įdiegimas“ 1 punkto „Viešojo sektoriaus nuasmenintų ir neslaptų duomenų atvėrimas“ nuostatas:

1. T v i r t i n u Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijas (pridedama).
2. P a v e d u Informacinės visuomenės plėtros komitetui koordinuoti viešojo sektoriaus duomenų atvėrimą ir teikti konsultacijas šiuo klausimu.

Ekonomikos ir inovacijų ministrė

Aušrinė Armonaitė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir
inovacijų ministro
2020 m. gruodžio 28 d.
įsakymu Nr. 4-1150

VIEŠOJO SEKTORIAUS DUOMENŲ ATVĖRIMO REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo rekomendacijose (toliau – Rekomendacijos) nustatomi viešojo sektoriaus dokumentų, duomenų ir informacijos (toliau – duomenys) atvėrimo organizavimo, koordinavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir teikimo principai. Rekomendacijos skirtos institucijoms, Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka teikiančioms duomenis pakartotiniam naudojimui (toliau – Institucijos), kurios, atlikdamos teisės aktuose nustatytas funkcijas, informacinių technologijų priemonėmis tvarko savo sukauptus duomenis.

2. Rekomendacijų paskirtis – sudaryti palankias sąlygas veiksmingam pakartotiniam duomenų panaudojimui bei padėti Institucijoms atverti duomenis (išskyrus draudžiamus atverti duomenis, kaip tai nurodyta Rekomendacijų 5.3.2 papunktyje): organizuoti savo duomenų atvėrimą, nustatyti duomenų atvėrimo uždavinius ir prioritetus bei juos įgyvendinti, apibrėžti Institucijų duomenų atvėrimo organizavimo ir parengimo procedūras bei vienodinti duomenų atvėrimo procesą. Institucijos turi užtikrinti, kad būtų laisvai prieinami Institucijos veikloje ar dokumentuose užfiksuoti ir kaupiami duomenys, informacija ar jos dalis bei kad jie būtų pateikiami ir atnaujinami kompiuteriu nuskaitomais atvirais formatais, įskaitant Institucijų valdomų duomenų šaltinių duomenis, kuriuos visi asmenys gali pakartotinai naudoti ir platinti bet kokių tikslų, neprieštaraujančių duomenų naudojimo sąlygoms, kuriomis duomenys buvo gauti, ir nurodomas jų šaltinis.

3. Požymiai, pagal kuriuos duomenys priskiriami atvirų duomenų rinkiniui, kuriems suformuotas metaduomenų aprašymas, atitinkantis Duomenų katalogo žodyno (angl. *Data Catalog Vocabulary* (DCAT) <https://www.w3.org/TR/vocab-dcat/>) reikalavimus:

3.1. Prieinamumas – duomenys prieinami neribojant Lietuvos Respublikos, kitų Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių fizinių, juridinių asmenų, juridinio asmens statuso neturinčių subjektų ir (arba) jo filialų ir atstovybių, naudojančių atvirų duomenų rinkinius ir (ar) jų metaduomenis (toliau – duomenų naudotojai), šių duomenų panaudojimo tikslų ir apimties, bet laikantis reikalavimo pateikti informaciją apie duomenų šaltinį.

3.2. Automatinis nuskaitymas – atvirais formatais pateikti duomenys be papildomo apdorojimo nuskaitymi informacinių technologijų priemonėmis.

3.3. Neatlygintinumas – duomenys teikiami neatlygintinai arba už atlyginimą, apskaičiuotą, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. sausio 10 d. nutarimu Nr. 45 „Dėl Atlyginimo už registro objekto registravimą, dokumentų teikimą dydžių apskaičiavimo ir atlyginimo už registro objekto registravimą, registro duomenų, registro informacijos, registrai pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų, valstybės informacinių sistemų duomenų teikimą mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

3.4. Teisė naudoti be apribojimų – gautus duomenis galima be apribojimų pakartotinai naudoti, jungti su kitais duomenimis ir teikti tretiesiems asmenims.

II SKYRIUS

DUOMENŲ ATVĖRIMO ORGANIZAVIMAS INSTITUCIJOSE

4. Siekiant pažangaus, efektyvaus, politinę, ekonominę ir socialinę naudą kuriančio viešojo sektoriaus duomenų atvėrimo, kuris skatintų skaidrumą, atskaitingumą, pasitikėjimą valdžia, skaitmeninės ekonomikos plėtojimą ir didintų Lietuvos konkurencingumą, Institucijoms rekomenduojama:

4.1. paskirti asmenį, atsakingą už Institucijos duomenų atvėrimo organizavimą (toliau – Koordinatorius), ir asmenį arba asmenis, kurie vykdys Rekomendacijų 5 punkte nustatytus veiksmus;

4.2. pavesti Koordinatoriui užtikrinti duomenų atvėrimo eigą, jos priežiūrą bei informacijos, duomenų, dokumentų ir (arba) jų kopijų teikimo, skelbimo ir (arba) perdavimo atitiktį Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme ir kituose Rekomendacijų 5.3.1 papunktyje pateiktuose teisės aktuose nustatytiems reikalavimams. Prireikus Koordinatorius gali teikti pasiūlymus dėl duomenų atvėrimo veiklos tobulinimo Institucijos vadovui ir Informacinės visuomenės plėtros komitetui (toliau – atsakinga institucija);

4.3. apie Institucijoje paskirtą Koordinatorių per 3 darbo dienas nuo jo paskyrimo dienos informuoti atsakingą instituciją ir pateikti registracijos prašymą – užpildyti prašymo formą, kuri paskelbta Dokumentų rinkinių portale (toliau – Portalas);

4.4. Institucijoms, neturinčioms pakankamai vidinių žmogiškųjų išteklių duomenims atverti, rekomenduojama Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka parinkti duomenų atvėrimo paslaugų teikėjus.

5. Institucijai rekomenduojama vadovautis tokia duomenų atvėrimo veiksmų seka:

5.1. Visų Institucijos valdomuose duomenų šaltiniuose turimų duomenų inventorizacija:

5.1.1. Inventorizuojami duomenų rinkiniai ir suformuojami atvertinų duomenų rinkinių sąrašai.

5.1.2. Parengiama ir į Portalą įkeliama duomenų rinkinių struktūra.

5.1.3. Atliekamas atvertinų duomenų rinkinio prioritetiškumo vertinimas pagal Institucijai pateiktą duomenų atvėrimo poreikį, o jeigu tokio nėra – pagal Institucijos nurodytą numanomą poreikį. Sudarytas ir registruotas Portale inventorizuotų atvertinų duomenų rinkinių sąrašas peržiūrimas ir pagal išreikštą duomenų naudotojų poreikį patikslinamas jo prioritetiškumo vertinimas bei struktūra.

5.1.4. Institucijos sprendimu turintys aukščiausią prioritetą atvertinų duomenų rinkiniai Portale įtraukiami į metinį duomenų atvėrimo planą.

5.2. Metaduomenų parengimas:

5.2.1. Metaduomenys parengiami atvirų duomenų rinkiniams, kuriuos Institucija nusprendžia atverti po prioritetiškumo vertinimo ir kurie Portale įtraukiami į duomenų atvėrimo planą.

5.2.2. Atvirų duomenų rinkinio metaduomenys parengti, kai užpildomi laukai:

5.2.2.1. pavadinimas;

5.2.2.2. bendras apibūdinimas;

5.2.2.3. rinkinio struktūros failas CSV formatu (angl. *comma separated values*);

5.2.2.4. licencija, kaip nurodyta Rekomendacijų 5.2.3 papunktyje;

5.2.2.5. duomenų atnaujinimo periodiškumas;

5.2.2.6. kategorija;

5.2.2.7. organizacija;

5.2.2.8. duomenų rinkinį tvarkantis atsakingas asmuo (vardas, pavardė, telefono numeris, elektroninio pašto adresas).

5.2.3. Kiekvienam atvirų duomenų rinkiniui nustatomas pakartotinio naudojimo licencijos tipas pagal tarptautinį „Creative Commons“ autorių teisių modelį (<https://creativecommons.org/licenses/?lang=lt>). Priskirtos duomenų rinkiniui „Creative Commons“ pakartotinio naudojimo licencijos tipo nuostatos neturi prieštarauti Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo ir kitų įstatymų, reglamentuojančių duomenų rinkinio naudojimą, nuostatoms. Jeigu duomenų rinkiniui yra taikomos specialios naudojimo sąlygos, jos turi būti aprašytos tam skirtame Portalo metaduomenų lauke.

5.3. Atvirų duomenų publikavimas ir stebėseną:

5.3.1. Publikuojami atviri duomenys turi atitikti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB ir

Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Institucijų veiklos sritis, reikalavimus.

5.3.2. Prieš publikuojant ar atnaujinant jau publikuotus atvirus duomenis Portale siūloma rankiniu arba automatinio būdu atlikti atvirų duomenų ir metaduomenų kokybės patikrą, o aprašant atvirų duomenų rinkinio struktūrą, atlikti duomenų apsaugos reikalavimų įgyvendinimo patikrą, kurios metu nustatoma, ar nėra pavojaus asmens duomenų ir kituose įstatymuose įvardintų draudžiamų atverti duomenų (toliau – draudžiami atverti duomenys) atskleidimui ir ar taikomos organizacinės ir techninės duomenų apsaugos priemonės.

5.3.3. Prieš publikavimą draudžiamiems atverti duomenims pašalinti gali būti taikomos automatinės arba rankinės duomenų pašalinimo priemonės. Automatinį draudžiamų atverti duomenų pašalinimą rekomenduojama vykdyti naudojant konkrečiam duomenų rinkiniui pritaikytus algoritmus. Naudojant automatinius duomenų pašalinimo algoritmus siūloma papildomai atlikti ir rankinę pašalinamų duomenų peržiūrą, t. y. įvertinti, ar algoritmo pasiūlyti duomenys yra pašalinti, patvirtinant duomenų pašalinimo faktą. Rankinę duomenų peržiūrą rekomenduojama atlikti ir tais atvejais, kai yra unikalus atvirų duomenų rinkinių duomenų mastas ir kai tam tikros duomenų kategorijos turi išimtis.

5.3.4. Atviri duomenys, atitinkantys duomenų laukų struktūros lentelę, publikuojami naudojant Portalo duomenų importavimo funkciją arba sukuriant integracines aplikacijų programavimo sąsajas tarp Portalo ir institucijos duomenų šaltinio ar tarpinės duomenų saugojimo struktūros.

5.3.5. Atviri duomenys publikuojami atvirais formatais.

5.3.6. Siekiant užtikrinti suformuotų atvirų duomenų brandą ir kokybę, atviri duomenys publikuojami ne žemesniu nei trečiu brandos lygiu, tačiau, atsižvelgiant į deklaruotą duomenų naudotojų poreikį ir duomenų rinkinio kuriamą ekonominę, socialinę ar mokslinę vertę, Portale gali būti registruojami ir žemesnės brandos atvirų duomenų rinkinių metaduomenys. Atvirų duomenų brandos lygį nusako Timo Bernerso Lee penkių žvaigždučių modelis (<https://5stardata.info/en/>).

5.3.7. Atvirų duomenų publikavimo metu formuojant metaduomenis rekomenduojama patikslinti duomenų struktūrą, kuri buvo parengta inventorizavimo metu.

5.3.8. Publikuoti atviri duomenys bei jų metaduomenys turi būti atnaujinami metaduomenyse Institucijos nustatytu periodiškumu. Gali būti taikomas rankinis arba automatinis atvirų duomenų ir metaduomenų atnaujinimas:

5.3.8.1. Rankinį atvirų duomenų rinkinių duomenų ir metaduomenų atnaujinimą rekomenduojama naudoti, kai numatomas vienkartinis duomenų rinkinio įkėlimas arba duomenų rinkinys yra atnaujinamas nereguliariai (ne dažniau kaip kartą per pusę metų).

5.3.8.2. Automatinį atvirų duomenų rinkinių duomenų ir metaduomenų atnaujinimą, naudojant Portalo funkcionalumus, rekomenduojama taikyti, kai atvirų duomenų rinkinio duomenys nuolat pildomi arba keičiasi ir juos reikia atnaujinti reguliariai. Automatinius atvirų duomenų rinkinio duomenų ir metaduomenų atnaujinimo mechanizmus rekomenduojama įgyvendinti naudojant integracines sąsajas taip, kad kartu su atvirų duomenų rinkinio duomenimis atsinaujintų ir susiję atvirų duomenų rinkinio metaduomenys, nurodantys atnaujinimo datą, duomenų periodą ir kitus metaduomenis, kuriuos galima atnaujinti automatiškai būdu.

5.3.9. Publikavus atvires duomenis Portale, Institucijoms rekomenduojama stebėti ir tikrinti, ar publikuojami atvirų duomenų rinkiniai atnaujinami nustatytu periodiškumu, ir įvertinti, ar atnaujinimo periodiškumas pakankamas, atsižvelgiant į atvirų duomenų naudotojų deklaruotą poreikį bei galimybes, ar duomenų rinkinių metaduomenyse aprašytos atvirų duomenų šaltinių nuorodos yra aktyvios ir veikiančios. Dėl atvirų duomenų atnaujinimo periodiškumo Koordinatorius prireikus konsultuojasi su atsakinga institucija.

5.3.10. Už identifikuotų neaktyvių atvirų duomenų rinkinių atnaujinimo mechanizmų ir neveikiančių ar neteisingų atvirų duomenų rinkinių šaltinių nuorodų ir kitų problemų pašalinimą atsakingas Koordinatorius.

5.4. Atvirų duomenų brandos lygio kėlimas:

5.4.1. Duomenų brandos lygio kėlimas pradedamas, kai atviri duomenys publikuojami ir kai yra galimybė atsisiųsti pirminius duomenis.

5.4.2. Siekiant užtikrinti atvirų duomenų brandos lygio kėlimo efektyvumą, rekomenduojama atlikti nuolatinį atvirų duomenų poreikio vertinimą, analizuoti atvirų duomenų naudotojų deklaruotą duomenų poreikį, pastabas, pasiūlymus, paklausimus dėl duomenų atvėrimo, organizuoti apklausas ar kitais būdais rinkti informaciją apie duomenų, kurie nėra atverti, poreikį bei vykdyti atvirų duomenų rinkinių naudojimo stebėseną naudojant Portalo funkcionalumus ir statistinius duomenis.

6. Duomenų atvėrimo veiksmus atliekančioms institucijoms rekomenduojama vadovautis Portale publikuojamu Duomenų atvėrimo vadovu.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

7. Atsakinga institucija teikia metodinę pagalbą duomenų atvėrimo veiksmus vykdančioms Institucijoms.
